

Prof. Kęstutis Zapkus bendrauja su prezidentu Valdu Adamkumi

Rektorius prof. A. Klimas įteikia K. Zapkui VDA medalį

Spalio 30-osios vakarą VDA Gotikinėje salėje įvyko įsimintinas renginys. Artėjant Vėlinėms prisimintas 1946-ųjų pavasarį netoli Kaišiadorių žuvęs Didžiosios Kovos partizanų apygardos štabo viršininkas Aleksandras Zapkus-Piliakalnis (1916–1946). Renginį vedė prorektorius prof. Arvydas Šaltenis, kalbėjo knygos apie A. Zapkų autorius Stanislovas Abromavičius, prisiminimais dalijosi A. Zapkaus kovų Žemaitijoje bendražygis prezidentas Valdas Adamkus, padėkos žodį tarė A. Zapkaus sūnus žymus lietuvių dailininkas iš Niujorko prof. Kęstutis Zapkus. Rektorius prof. A. Klimas pasveikino K. Zapkų su neseniai praėjusiu jubiliejumi ir įteikė jam VDA medalį. K. Zapkų sveikino ir jo kraštiečiai (Mažeikių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos delegacija), taip pat buvę mokiniai, kuriems profesorius dėstė prieš du dešimtmečius dirbdamas Vilniaus dailės akademijoje. Renginį savo dainomis prasmingai praturtino VDA folklorinis ansamblis.

V. Jankausko nuotraukos

Spalio 1 d. VDA Klaipėdos fakultetas pažymėjo naujųjų mokslo metų pradžią. Ateinančiais metais savo veiklos 40-ąjį minėsiąs VDA padalinys šiemet išaukęs iki fakulteto, sulaukė studentų net į 3 naujas bakalauro studijų programas (Grafinis dizainas, Interjero dizainas ir Architektūra) bei į Vizualinio dizaino magistro studijų programą. Naujai įstojusieji buvo pagerbti Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro parodų salėje vykusioje šventėje, kurios metu studentai ir dėstytojai ant specialių planšetų paliko savo delnų antspaudus – taip pažymėdami naujo aukštosios mokyklos etapo pradžią. VDA Senato sprendimas reformuoti Klaipėdos skyrių ir fakultetą akivaizdžiai pasiteisino. Sulaukta nemažai architektūros ir dizaino specialybes studijuoti norinčių absolventų iš visos Lietuvos. Studijuoti grafinio dizaino programoje norą išreiškė 6 studentai, Interjero dizaine – 7, o architektūros programą, kuri šiemet rinko studentus į trečią kursą, papildė 9 studentai. Pastarąją bene išimtinai suformavo dirbantys praktikai ar giminingų profesijų atstovai, kartu su diplomu norintys įgyti ir architekto licenciją. Naujų programų studijų proceso užtikrinimui priimti ir nauji dėstytojai – kompetentingi savo srities profesionalai. Primintina, kad pernai prie VDA Klaipėdos fakulteto įsteigtas ir VDA Urbanistikos ir dizaino institutas – tyrimų ir praktinių bazė fakulteto studentams ir dėstytojams. Dar vienas reikšmingas pokytis – naujos fakulteto patalpos Klaipėdos senamiestyje. Klaipėdos savivaldybei Klaipėdos fakultetui perdavus buvusios Vydūno vidurinės mokyklos patalpas, VDA jas renovavo savo lėšomis. Sutvarkytos šilumos, vandens ir kanalizacijos sistemos, pakeisti langai. Studentams naujos Alma Mater durys atsivers jau po mėnesio, kai galutinai bus baigti remonto darbai. *Mūsų inf.*

Jau prabėgo dešimt metų, kaip pačiame Vilniaus senamiestio centre, Dominikonų gatvėje gyvuoja Antano ir Anastazijos Tamošaičių galerija „Židynys“! Spalio 14-ąją paminėti šio pirmojo rimto jubilėjaus į galeriją rinkosi Akademijos vadovai ir akademinės bendruomenės nariai. Atidaryta tekstilės paveldui skirta paroda, pasveikinta galerijos šeiminkė Laimutė Lukoševičienė. Renginį maloniai praskaidrino VDA auklėtinės Grytės Pintukaitės atliktos dainos.

V. Jankausko nuotr.

Trumpai

• Čekijoje vykusiame tarptautiniame stiklo meno konkurse pagrindinį Stanislavo Libenský prizą iškovojo VDA studentė Ieva Voroneckytė, pa-

teikusi savo kūrinį „Kast et“ - „Bite that“. Prizas lietuvaitei įteiktas rugsėjo 19 d. Prahos pilies Žaidimų menėje • VDA rektorius prof. Audrius Klimas iš viešnagės Kinijos Liaudies Respublikoje parsivežė vertingą suvenyrą – Šandongo meno ir dizaino

universiteto medalį • Nuo naujųjų mokslo metų kiekvienas norintis jau gali įsigyti marškinėlius arba bliuzoną su VDA simbolika. Galima rinktis pilką arba tamsiai mėlyną spalvą •

VILNIAUS DAILĖS
AKADEMIJA

INFORMACINIS BIULETENIS Nr. 9/10 (226/227) 2013 SPALIS

NAUJŪJŲ MOKSLO METŲ PRADŽIA VILNIUJE

Šventę pradeda prorektorė prof. Eglė Ganda Bogdaniene

Apdovanojimai studentams

Prof. Juozas Galkaus sveikinimo žodis

Pasirodo VDA folklorinis ansamblis

Parodoje „Prie Europos mes sutikome audrą“

Akademijos valdžia šventinėje eisenoje

Šventinės eisenos dalyviai sustojo prie Švietimo ir mokslo ministerijos

Eisena traukia Pilies gatvę

Atidaroma tekstilės paroda „Kūniyniai“

SENATE

Spalio 23 d. posėdyje Senato pirmininkė prof. dr. Ieva Kuizininė ir rektorius prof. Audrius Klimas pasveikino naujus daktarus Alą Pihalską, Juozapą Blažiūną, Miglę Lebednykaitę ir įteikė jiems daktarų diplomus. Po to svarstytas VDA biudžeto tikslinimas. Rektorius prof. A. Klimas supažindino su VDA rektorato posėdžio 2013-10-15 Nr. R-003 (R-020) nutarimu dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, skirtų studentų, 2013 metais priimtų studijuoti valstybės finansuojamose studijų vietose pagal universitetinių studijų programas, studijoms, tikslinėms skatinamosioms išmokoms, pedagogų rengimų programų studentų tikslinėms stipendijoms, tikslinių būdu finansuojamoms studijoms, ir su šių studentų studijomis susijusioms prekėms bei paslaugoms, paskirstymo pagal universitetus“ (Vilniaus dailės akademijoje) vykdymo ir atsižvelgdamas į studentų priėmimo į valstybės finansuojamų nuosekliųjų studijų programas 2013 m. rezultatus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimus 2014 m., lyginant su 2013 m. biudžetu, pakeisti taip: 1. Išorinio darbo užmokesčio fondą didinti – 48,1 tūkst. Lt, iš jo Mokos fondo: UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedrai – 30 tūkst. Lt; Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedrai – 7 tūkst. Lt; Edukacijos centrai – 11,1 tūkst. Lt. 2. Vidinio darbo užmokesčio fondą pakeisti taip: Kalbų mokymo centrai skirti – 5 tūkst. Lt; Pozuotojų darbo užmokesčio fondą sumažinti – 5 tūkst. Lt. 3. Sumažinti Kauno fakulteto darbo mokos fondą – 11,1 tūkst. Lt. Bendra gauta suma 1451 tūkst. Lt paskirstoma: Darbo užmokesčių su Sodros ir garantiniu mokesčiu – 945,5 tūkst. Lt; Prekės ir paslaugos, bei išmokos emeritams – 505,5 tūkst. Lt. I. Kuizininė pažymėjo, kad iš Akademijai skirtų lėšų, atskaičius jų dalį, buvo sudaryti keli fondai, todėl, norint įvertinti jų tikslingumą, pasiūlė tų fondų lėšų panaudojimo ataskaitas pateikti Senatui.

Svarstytas VDA Tarybos narių rinkimas. Senato pirmininkė prof. I. Kuizininė priminė Tarybos narių rinkimų tvarką ir pristatė VDA Tarybos narių iš Akademijos akademinės bendruomenės ir VDA Tarybos narių nepriklausančių Akademijos personalui ir studentams, kamieninių padalinių išrinktus kandidatus. Buvo gauti visų iškeltų kandidatų sutikimai dalyvauti rinkimuose. Studentų atstovybė savo kandidatus pristatys po visuotinio studentų susirinkimo š. m. lapkričio 8 d. Pristatant kandidatus pasisakė R. Banys, A. Klimas, J. Audėjaitis. S. Vengris pažymėjo, kad siūlomas Telšių miesto meras Vytautas Kleiva negali būti įtrauktas į slapto balsavimo biuletenius, nes yra politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojas, o VDA statuto 29. 4) punktas nurodo, kad „Tarybos nario įgaliojimai nutrauksta Tarybos nariui pradėjus eiti Respublikos Prezidento, Seimo ar Vyriausybės nario, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo, rektorius pareigas arba Tarybos nariui pradėjus eiti vadovaujamas pareigas kitų aukštųjų mokyklų valdymo organuose“. Vytauto Kleivos pavardė neįrašyta į slapto balsavimo biuletenius. Kitų išrinktų kandidatų pavardės įrašytos į slapto balsavimo biuletenius: 1) VDA Tarybos kandidatai iš Akademijos akademinės bendruomenės: prof. Jonas Audėjaitis, prof. dr. Adomas Butrimas, prof. Alvydas Lukys, prof. Vakarīs Bernotas, prof. Arūnas Sakalauskas; 2) VDA Tarybos kandidatai nepriklausantys Akademijos personalui ir studentams: Virginija Adomaitienė, Alfredas Chmieliauskas, Vydas Dolinskas, Kęstutis Kuizinas, Marius Vaupšas, Stasys Eidrigevičius, Gediminas Lašas, Liudvikas Gadeikis, Arvydas Žalypis. Išrinkta balsų skaičiavimo komisija: Dovydas Abramavičius, Saulius Jarašius, Alvydas Mandeika. Išdalinti slapto balsavimo biuleteniai. Balsuota. Balsų skaičiavimo komisija surinko biuletenius į balsadėžę ir susirinko į Balsų skaičiavimo komisijos posėdį. Balsų skaičiavimo komisijos pirmininkas doc. Alvydas Mandeika supažindino su balsavimo rezultatais: Iš 30 Senato narių balsavime dalyvavo 27. VDA Tarybos narių iš Akademijos akademinės bendruomenės rinkimuose balsai pasiskirstė taip: prof. Jonas Audėjaitis – 20; prof. dr. Adomas Butrimas – 24; prof. Alvydas Lukys – 20; prof. Vakarīs Bernotas – 14; prof. Arūnas Sakalauskas – 20. VDA Tarybos nariais iš Akademijos akademinės bendruomenės išrinkti: 1. Prof. dr. Adomas Butrimas; 2. Prof. Jonas Audėjaitis; 3. Prof. Alvydas Lukys; 4. Prof. Arūnas Sakalauskas. VDA Tarybos narių nepriklausančių Akademijos personalui ir studentams rinkimuose balsai pasiskirstė taip: Virginija Adomaitienė–11, Alfredas Chmieliauskas–23, Vydas Dolinskas–5, Kęstutis Kuizinas–6, Marius Vaupšas–6, Stasys Eidrigevičius–5, Gediminas Lašas–13, Liudvikas Gadeikis–2, Arvydas Žalypis–9. VDA Tarybos nariais, nepriklausančiais Akademijos personalui ir studentams, išrinkti: 1. Alfredas Chmieliauskas; 2. Gediminas Lašas; 3. Virginija Adomaitienė. I. Kuizininė pažymėjo, kad trys iš išrinktų Tarybos narių kartu yra ir Senato nariai, o VDA Statuto 22. 2) punktas sako, kad „tas pats asmuo vienu metu negali būti Senato ir Tarybos nariu“. Todėl, jiems pasirašius Tarybos nario įsipareigojimus, vietoje jų bus rinkami trys nauji Senato nariai.

Svarstytas Tarybos nario įsipareigojimų Akademijai teksto ir jo pasirašymo ceremonijos tvirtinimas. Prorektorius strateginei plėtrai doc. Saulius

Vengris supažindino su Tarybos nario pasižadėjimo pasirašymo procedūra ir įsipareigojimo tekstu „(Vilnius, data. Aš (vardas, pavardė), įsipareigoju vadovautis Vilniaus dailės akademijos ir visuomenės interesais; sąžiningai atlikti Mokslo ir studijų įstatyme ir Akademijos statute nustatytas funkcijas; uoliai dirbti įgyvendinant Akademijos misiją, – kurti ir skleisti meninės kūrybos, meninių tyrimų ir socialinių bei humanitarinių mokslų žinias, ugdyti aukštos kvalifikacijos absolventus, galinčius reikšmingai prisidėti prie Lietuvos ir pasaulio visuomenės pažangos. Vardas, pavardė parašas)“, kurį pasirašius Aukštojo mokslo tarybos įvertintiems kandidatams, prasidėdavo Tarybos nario įgaliojimai. Nutarta tvirtinti VDA Tarybos nario įsipareigojimų Akademijai tekstą ir jo pasirašymo ceremoniją.

Rektorius prof. A. Klimas supažindino su Vilniaus universitete kilusia iniciatyva įkurti Universitetų konsorciumą, vadovaujantis tarp VU, VDA, LMTA ir LSU šiam tikslui pasiekti pasirašytu ketinimų protokolu, skirtą optimaliam materialinių ir intelektualinių išteklių panaudojimui. Pažymėjo, kad yra galimas bet kurio universiteto savanoriškas pasitarimas arba, visiems nariams sutikus, naujų narių prisijungimas. Klausimus uždavė ir pasisakė P. Mazūras, A. Šaltenis, J. Audėjaitis, A. Šeibokas, J. Jonaitis, I. Kuizininė, A. Lisauskienė, V. Trakimavičius, P. Dovidavičius, aiškiniama, ar nebus apribotas Akademijos savarankiškumas, ar tai nėra LURK skaidymas ir kt. A. Klimas atsakė į kilusius klausimus. Balsų dauguma (iš 27 balsavusių 14 – už) Senatas pritarė Universitetų konsorciumo steigimui.

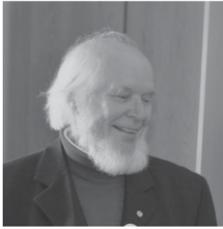
Svarstytas ir struktūrinių VDA pakeitimų projektas. Senato pirmininkė prof. dr. I. Kuizininė informavo, kad Senato darbo grupė kartu su savanoriais Rektorato nariais, kai kuriuose posėdžiuose dalyvaujant Alfredui Chmieliauskui, ieškojo būdų VDA struktūrai optimizuoti. Aukštųjų studijų fakulteto dekanas doc. Romualdas Kučinskas išsamiai informavo apie struktūrinių reformų būtinybę ir projekto rengimo eigą. Projekte buvo kalbama, kad esama ir ateityje numatoma fakulteto veikla ir struktūra neatitinka įprastos fakulteto sampratos, kai padalinys formuojamas pagal specialybes ar studijų kryptis, siūloma fakultetą pervadinti į Aukštųjų studijų institutą (toliau – Institutas), kuris pertvarkomas siekiant pabrėžti meninių ir mokslinių tyrimų, magistrantūros studijų ir doktorantūros svarbą, studijų tarptautiškumą. Toliau buvo supažindinta su Instituto tikslais, veiklos modeliu, struktūra. R. Kučinskas pastebėjo, kad akivaizdu, jog norint įgyvendinti tokio masto idėją, Akademijoje turėtų būti daromi dideli pokyčiai: dvigubai padidėti programų vadovų skaičius, o Institutas (dabartinis AS fakultetas) turėtų perimti ne tik studijų rezultatus apskaitos, bet ir studijų administravimo funkcijas. Kadangi tai neįmanoma padaryti iš karto, siūloma eiti šios idėjos link etapais. Buvo apibrėžti Instituto tikslai ir veiklos pirmame etape. Pristatant tolimesnius galimus projekto vystymo etapus, pademonstruotas rektorius prof. A. Klimo paruoštos grafinės schemos. Jose atvaizduota, kaip galėtų būti optimizuojamas programų vadovų ir katedrų skaičius Vilniuje, jungiant jas pagal studijų kryptis ir bendrus interesus. Klausimus uždavė: apie atsakomybės pasidalinimą rengiant programas akreditacijai, katedros ir programos vedėjų tarpusavio pavaldumą – P. Mazūras, apie galimai padidėsiantį vadovujančių asmenų skaičių ir jiems skiriamas išlaidas – V. Trakimavičius, apie geografinių fakultetų vaidmenį projekte ir jų santykį su institutu – J. Audėjaitis, L. Kėrienė, apie nepagrįstą Socialinių ir Humanitarinių mokslų jungimą į vieną administracinį darinį – I. Kuizininė. Pritardami projektui pasisakė A. Lukys, A. Lisauskienė, E. G. Bogdaniene, A. Butrimas, A. Klimas. Senatas iš esmės pritarė siūlomam projektui. Į tolesnį projekto svarstymą įtraukti geografinių fakultetų atstovus, ASF tarybą; tolesnių svarstymų rezultatus pristatyti Senate po pusės metų.

Dar apsvarstyti stojamųjų egzaminų rezultatai. Prorektorė studijoms prof. E. G. Bogdaniene išsamiai supažindino su stojamųjų egzaminų rezultatais. A. Klimas pasiteiravo apie programas, kurios nesurinko studentų. E. G. Bogdaniene informavo, kad studentų krepšelį negavo Stiklo programa Kaune, Paminklotvarka Vilniuje, Šiuolaikinio meno medijų programa Klaipėdoje, tačiau šioms studijoms buvo gauti švietimo ir mokslo ministerijos grantai ir studijos vyksta visose programose. Rektorius pavaduotojas ūkio reikalams Virgilijus Kirėilis išsamiai supažindino su Panemunės pilies nuostatų projektu. Pasisakė A. Dovydenas. Senatas vienbalsiai patvirtinti VDA Panemunės pilies nuostatus.

I. Kuizininė pristatė rektorato protokolo Nr. R-002 (019) nutarimą siūlyti Vilniaus fakulteto dekaną doc. Česlovą Lukenską Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premijai. Senatas tam vienbalsiai pritarė. Telšių fakulteto dekanas doc. Ramūnas Banys pristatė naujai išrinktą Telšių fakulteto Dizaino katedros vedėją prof. Algirdą Žebrauską. Komunikacijos skyriaus vedėjas Marius Dirgėla supažindino su Iškilmingo Senato posėdžio skirtu, VDA 220 metų jubiliejui, scenarijumi ir kvietė el. būdu registruotis į renginius.

VLADAS VILDŽIŪNAS

1932 12 20 – 2013 10 29

Per šiuometes Vėlines žvakutės degė jau ir žymiam skulptoriui, buvusiam VDA Skulptūros katedros vedėjui, nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatui Vladiui Vildžiūnui. Šis mūsų mokyklos auklėtinis paliko itin ženklų pėdsaką Lietuvos kultūroje. Jo „Lietuviška baladė“, „Barbora“, paminklas Laurynui Gucevičiui jau seniai tapo neatsiejama Vilniaus vizualiniais ženklais, kaip ir „Trys karaliai“ – Kauno, M. K. Čiurlionis – Druskininkų... Prisiminkime iškilų menininką jo daugiau kaip prieš du dešimtmečius išsakytomis mintimis....

Vladas Vildžiūnas:

„Realizavau tik dvidešimt procentų...“

Gerbiamas skulptoriau, Jūs esate vienas iš atstovų tos pirmosios dailininkų, išaugusių ir subrendusių okupacijos metais, kartos, kuriai jau nedarė tiesioginės įtakos nepriklausomos Lietuvos meninis gyvenimas, kuri turėjo ieškoti savojo kelio gana sudėtingoje politinės ir kultūrinės konjunkčūros aplinkoje. Arg galima šiandien kalbėti apie kažkokį apibendrintą tos kartos dailininko įvaizdį, atspindintį prieš kelis dešimtmečius buvusių situaciją, ar kol kas tai daryti dar ankstoka?

Labai sunku atsakyti į tokį klausimą. Čia gal daugiau ne pačių dailininkų, o teoretikų reikalas. Būtų galima kalbėti apie tai, kas sąlygojo kartų skirtumus. Štai, sakykime, Maskvoje, kur ta santvarka žymiai ilgiau tęsėsi, buvo susiformavę net keli dailininkų sluoksniai, kurie vienas su kitu nesusisiekdavo, turėjo savo atskirus pasaulius. Netgi grynųjų nonkonformistų ten buvo kelios grupės. O Lietuvoje visi dailininkai „malėsi“ daugiau vienoje vietoje ir jų likimas buvo bendresnis. Didesnio skirtumo tarp vyresnės kartos ir jaunesniųjų, kurie arčiau valdžios, nebuvo ir didesnių konfliktų tarp priskarinės, vyresniosios, ir mūsų – pokarinės kartos. Likimas buvo panašus, nes ir tarp vyresniųjų, sakykim J. Vienožinskis, S. Užinskas, L. Truikys, R. Antinis buvo atstumtieji, o J. Mikėnas, A. Gudaitis – arčiau valdžios. Bet ir tie, ir kiti buvo daugiausia Paryžiaus mokyklos auklėtiniai. Gal dėl to situacija Lietuvoje buvo „minkštesnė“ ir pokario laikotarpis ją mažiau įtakojo. Tiek tais tarybiniais metais, tiek dabar mes negalime atmesti to fakto, kad mūsų skulptūros mokyklų kūrėjas buvo Juozas Mikėnas. Jis, o taipogi iš dalies ir J. Kėdainis, ieškojo antikinės ir lietuvių liaudies skulptūros sintezės ir ant to pagrindo bandė vystyti profesionaliąją skulptūrą. Bet Mikėnas ėjo tik iki tam tikros ribos – darė grynai figūratyvinę skulptūrą be drąsesnių transformacijų. G. Jokūbonis, K. Kisielius buvo tiesioginiai Mikėno mokyklos tęsėjai, bet jei pačiam Mikėnui jo pasirinkti principai buvo vaisingi, tai jo pasekėjams, kurie tuos principus priėmė paviršutiniškai, nepavyko prilygti mokytojui ir ta kryptis užgeso. XX a. menas siekia išraiškos per neribojamą transformaciją ir dėl to tai, kas mane sudomino lietuvių liaudies skulptūroje ir aš pasirinkau savo kelią, buvo savita išraiška per savitą transformaciją.

Kaip ir kada Jūs suvokėte šį, svarbiausią principą?

Tai buvo gal kokiais 1955–1956 m., IV ar V kurse, kuomet Maskvoje vyko didelė senojo Meksikos meno paroda. Iki tol į Mikėno nuostatą, kad reikia žiūrėti ir mokyti iš liaudies skulptūros aš žiūrėjau nuoširdiai, bet priemiau daugiau iš snobizmo. Ji (skulptūra – *V.J.*) man dar nebuvo „atsivėrusi“, dar nebuvo sava. O po tos parodos, kada pamačiau kaip tame, taipogi archaiškame meksikiečių mene panaudojama medžiaga, kaip suvokiamas monumentalumas, atsirado labai paprastas impulsas per tą pačią prizmę pažiūrėti ir į lietuvių liaudies skulptūrą. Labai aiškiai pajutau švariai kristalinės, žiaurios dvasios meksikiečių ir sudvasintos lyriškos lietuviškos skulptūros priešingybę, ir pirmąsyk suvokiau, kad tai nors ir skirtingi dalykai, bet lygiaverčiai. Ir nuo tada aš pradėjau pamatyt kas tai yra lietuvių liaudies skulptūra. Per meksikiečių meną man atėjo ir H. Moore suvokimas, jo kūryboje aš įžvelgiau meksikiečių rūstybę, sušvelnintą europietiško būdo. Rytų Europoje atsirado daug Moore pasekėjų, o mane nuo to išgelbėjo tai, kad aš jau buvau supratęs vidinius skirtumus, tarp senojo Meksikos meno, Moore bei lietuvių liaudies skulptūros ir bandžiau ieškoti savo krypties. Galima sakyti, kad tai ir buvo mikėniskosios mokyklos tęsinys. Ant jo principų pasilipėjus (ko nepajėgė padaryti Jokūbonio, Kisielio, Gaigalaitės karta) atsivėrė naujos galimybės. Manau, kad su mano, T. K. Valaičio kūryba lietuvių skulptūroje atsirado nauja pakopa, kuri šiandien jau irgi nebepatenkina jaunųjų skulptorių. M. Navakas, M. Šnipas, A. Lankelis eina dar giliau, galbūt net prie senosios Europos archetipų klodų. Jie to siekia kai kada racionaliai, kai kada intuityviai ir tai yra didelė vertybė.

Jūsų kaip ir daugelio amžininkų kūrybą supo konformistinės kultūros, konformistinio meno aplinka tiek Lietuvoje, tiek visoje Tarybų Sąjungoje. Kaip ta terpė veikė dailininką?

Žinoma, ji veikė neigiamai. Jei XVIII ar XIX a. lietuvių liaudies skulptūroje yra stebėtinas saiko jausmas spalvų, ritmo prasme, tai dabar buvo prarastas tas jausmas, atsirado daug išorinio puošybiškumo. Ypač tai jautėsi grafikoje, skulptūroje, kurias labiausiai veikė iš Rytų ateinanti įtaka. Skulptūroje, kur mažesnis medžiagos paslankumas, tas gal ir mažiau buvo sąlygota. Be to, ta įtaka čia buvo mažesnė ir dėl to, kad atsivėrė gana didelis J. Mikėno autoritetas.

Kaip Jums asmeniškai tekdavo susidurti su ta aplinka? Ar visada jausdavote jos priešinimąsi kurti savaip, ar nekėldavo mintis nusileisti, pasiduoti konjunkčūrai?

Pasipriešinimą teko patirti kuriant kiekvieną darbą! Vykdavo tikros batalijos. Bet pirmiausia teko nugalėti patį save... Jau po antro kurso, atsiradus daugiau informacijos, mudu su A. Ambraziūnu įsitikinome, kad darome visai ne tą, ką reikia ir sunėšę į studiją sunaikinome visus savo darbus! Nutarėme viską pradėti iš naujo. Antras lūžis buvo jau baigus institutą, kuomet kilo noras atmesti psiaudoakademizmą. Tada abu su Ambraziūnu atsisakėme dailių kalbų ir pagrindiniu mūsų įrankiu tapo kirvis. Prisivežėme ažuolų ir tuos šakotas rąstus, kelms kapojom grojant Bacho muzikai. Aišku, reakcija iš kolegų pusės buvo labai priešiška: kaip taip galima elgtis su medžiu?! Į parodas iš tokių penkių ar keturių darbų priimdavo tik po kokį vieną, bet ir tą patį – inkšdami. Iš pradžių Mikėnas užtardavo, o kai jo nebebuvo, tada jau gal iš inercijos judėjo, be to ir pirma palanki kritika Maskvoje atsirado! Tai toks paradoksas buvo...

Bet Jūs nesate iš tų skulptorių, kurie galėtų skųstis, jog jo darbai buvo ignoruojami, nestatomi. Kaip pavyko to pasiekti?

O, tai ištos istorijos! Po medinių skulptūrų, kurį laiką dariau antkapius (P. Vaičiūno antkapis mane išvedė į profesionalus), o po to buvo atgaivintas „Monumentalios propagandos“ planas ir visiems skulptoriams dalino gerus, pinigings užsakymus. Tada Ambraziūnas gavo padaryti Angarietį, Bogdanas – Leniną ir t.t. Aš atsisakiau ir po to taip sutapo, kad tuomet statė M. K. Čiurlionio galeriją Kaune ir prie jos architekto buvo suplanuota pastatyti berods lietuvaitės figūrą. Ir man pasiūlė tą užsakymą. Taip vietoj lietuvaitės išėjo „Trys karaliai“. Su jais prasidėjo mano didžiausios batalijos. Leist ar neleist statyt? Buvo net trylikai įvairiausių komisijų ir tarybų, kol galų gale tie „Karaliai“ buvo pastatyti, tik ne prie sienos, kaip architektas buvo suplanuota pastatyti, nes to reikalavo skulptūra. Dėl tos vietos buvo įvairiausių abejonių, man net siūlė ją „uždengt“... Kaip tik tuo metu vyko IX forto memorialo konkursas, kur mano projektas buvo pripažintas geriausiai, tik politiškai nepilnaverčiu... Šepety užsispyręs reikalavo, kad aš cičiau į kompromisą, padaryčiau kumščius, dar kažką. Bet aš pasipriešinau ir nesutikau. Tada Šepety davė įsakymą tuos mano „Tris karalius“ prie sienos pastatyti. „K stienkie!“

O po to buvo kitos istorijos. Gal keturis metus kariavau dėl „Lietuviškos baladės“... Kitąip išėjo su M. K. Čiurlionio paminklu Druskininkuose. Jį buvo nutarta statyti likus trims metams iki jubiliejaus. Aš irgi pareiškiau norą, bet tada man nedavė, o paskyrė K. Švažui iš Kauno. Bet jis – ne monumentalistas. Du metus prasikamavo ir nieko neišėjo. Kada liko tik metai, susirinko didelė taryba ir nutarė, kad vienintelis skulptorius, kuris per metus gal padaryti paminklą, esu aš. Dvi savaites pagalvojęs, pateikiau savo sąlygas. Pagrindinė ta, kad aš darbą rodyčiau tik du kartus – pirmąkart eskizą, o antrąkart – jau užbaigtą. Daugiau jokių pamokymų, jokio kišimosi, jokių tarybų nepriimsiu!... Sutiko. Panašiai atsitiko su L. Stukos-Gucevičiaus paminklu Vilniuje. Norėta buvo visiškai sužlugdyti tą darbą. Buvo sušaukta meno taryba, daugiausia iš senių, ir jie beveik vienbalsiai pareiškė, kad tas darbas netinka. Prieš pat jiems nubalsuojant aš parašiau paskutinio žodžio ir kaip niekad išgyriaus savo darbą, išaiškinau, kad šiuo metu nieks geriau nepadarys (buvau nachalas iki galo), ir tas savotiškai paveikė. Visi buvo pritrenkti mano kalbos ir nubalsavo projektą priimti... Meno taryboje galvota sužlugdyti ir mano pateiktąjį „Nukryžiuotojo“ projektą Panevėžio kapinėms. Padėtį išgelbėjo J. Naujokaitis iš Kultūros ministerijos, pasiūlęs eskizą duoti derinti ne CK, o panevėžiečiams...

Aš visada laimėdavau savo tempu, rizikuodamas. Kada padarai greitai – pastatai komisiją prieš įvykusi faktą! Tokiu būdu visi mano darbai ir praedavo. Buvo laimė...

Susidaro įspūdis, kad Jūsų kūrybiniame kebyje galima įžiūrėti tarsi vieną iš tais laikais galimų dvasinės rezistencijos formų. Ar tai ne per stipriai pasakyta?

Suprasdamas kokios yra sunkios sąlygos ir kad kiekvienu momentu turiu būti pasirošęs, jog darbo gali nepriimti, sužlugdyti, nusistačiau nieko nekaltinti ir nesiteisinti dėl nieko. Nes jeigu kaltinsi, prarasi daug energijos, o teisin-damasis lyg ir palengvini sau, bet iš tikro pakenki. Ta nuostata ir padėjo man atsilaikyti. Nors ne vienas iš aplinkos sakė: „Ką darai, vistiek nieko neišeis! Neleis!“ bet aš neklasiau. Tokie perspėjimai veikė kaip tik priešingai. Laisvė niekada veltui neduodama, ją reikia užsitarnauti. Bet, kaip sako E. Riazanovas: „A svoboda ta mnie na cieljų žyzn’ opozdala“... Liūdna, tačiau ir mano sumanymų, pastangų – gal tik dvidešimt procentų tepavyko realizuoti. Kai keliauvu po JAV, suvokiau, kad tenai būčiau realizavęs šimtaprocentiniai, bet tie 20 proc., realizuotų šiose sąlygose, ir vertė kitokią turi...

Kalbėjosi Vidmantas Jankauskas, 1992

AKADEMIJOS ŽMONĖS

Muziejaus darbuotoja Benita Bronė Vertelkienė

Menotyrininkė prof. Aleksandra Aleksandravičiūtė

Sculptorius doc. Gediminas Žuklys

Pasiūlymai VDA struktūrinei reformai

Vilniaus dailės akademijos tradicijos lėmė kad, nuo studijų pakopų atsiradimo pradžios studijas organizavo, vykdė ir administravo šakiniai padaliniai – katedros. Buvo laikomasi principo kad, viena katedra administruoja/ gali administruoti abiejų pakopų studijų programas. Tačiau mažėjantis stojančiųjų skaičius į MA pakopą, didėjanti vietinė ir tarptautinė konkurencija, finansavimo nestabilumas, katedrų interesų ir pajėgumų ribas peržengiantys poreikiai suformavo pagrindą pokyčiams. Pokyčių reikalauja ir Aukštųjų studijų fakulteto veiklos trūkumai: dvigubas pavaldumas, prasta komunikacija tarp geografinių padalinių, struktūros neatitinkanti magistrantūros studijų finansavimo tvarka.

Kadangi esama ir ateityje numatoma fakulteto veikla ir struktūra neatitinka įprastos fakulteto sąmpratos, kai padalinys formuojamas pagal specialybes ar studijų kryptis, siūloma fakultetą pervadinti į Aukštųjų studijų institutą (toliau – „institutą“).

Aukštųjų studijų institutas

Bakaluro studijų veikla akademijoje toliau vykdoma geografiniuose kamininiuose padaliniuose (Vilniaus, Kauno, Telšių, Klaipėdos fakultetuose). *Aukštųjų studijų institutas pertvarkomas siekiant pabrėžti meninių ir mokslinių tyrimų, magistrantūros studijų ir doktorantūros svarbą, studijų tarptautiškumą.*

Instituto tikslai:

- Vykdyti magistrantūros studijas meno ir mokslo srityse.
- Optimizuoti studijoms skirtus išteklius ir procesus. Stambinti magistrantūros studijų programas, koncentruojant studentus naujose tarpdisciplininėse programose. Sudaryti sąlygas studentams kurti individualius studijų planus, kurių pagrindu vyks individualios gilinamosios studijos.
- Didinti magistrantūros studijų populiarumą su devizu „Kam studijuoti užsienyje, jeigu užsienio dėstytojai atvažiuoja pas mus“ ir plėtoti studijų tarptautiškumą.
- Vykdyti doktorantūros studijas meno ir mokslo srityse, plėtoti tarptautinės doktorantūros studijas ir projektus.

- Koordinuoti studijų sąryšį, sinkretiškumą tarp studijų pakopų.
- Aktyviai dalyvauti tarptautinių profesinių tinklų veiklose.

Instituto veiklos:

• Kurti, organizuoti, vykdyti ir *administruoti visas*, tame tarpe ir tarpdisciplinines magistrantūros programas.

- Kurti, organizuoti, vykdyti ir administruoti doktorantūros programas meno ir mokslo srityse.
- Kurti užsienio kalba dėstomus dalykus/modulius, kursus, tarptautines magistrantūros ir doktorantūros programas.
- Publikuoti ir kitais būdais viešinti meninių ir mokslinių tyrimų rezultatus – diplominius darbus, disertacijas ir pan. Organizuoti tarptautines konferencijas, kūrybines dirbtuves, seminarus.
- Bendradarbiaujant su Nidos Meno kolonija koordinuoti tarptautines doktorantūros mokyklos (kartu su Aalto universitetu) veiklą.

Instituto veiklos modelis:

Magistrantūros studijas ir doktorantūrą institute organizuoja ir vykdo magistrantūros studijų programų, doktorantūros komitetai. Vadovaujamas nuostata kad, magistrantūros studijų komiteto pirmininku negali būti katedros vedėjas ar bakaluro studijų komiteto pirmininkas.

Studijos institute organizuojamos projektiniu principu, kviečiant programos vykdymui dėstytojus iš akademijos katedrų bei kitų Lietuvos ir užsienio mokyklų. Instituto akademinio personalo darbuotojai, akademijos dėstytojai, už savo darbą institute atlyginami pagal atskirą VDA tarybos patvirtintą tarifą, kitų institucijų darbuotojai, – pagal autorines sutartis. Numatoma diegti atsiskaitymo sistemą, skatinančią deleguoti į studijų programas geriausius dėstytojus.

Instituto struktūra:

Institutas veikia vadovaudamasis VDA statuto nuostatomis. Institutą sudaro trys skyriai – magistrantūros skyrius, doktorantūros skyrius, studijų užsienio kalba skyrius?. Institutą valdo direktoriaus vadovaujama taryba, kurios pagrindą sudaro doktorantūros komitetas ir magistrantūros studijų programų komitetas pirmininkai. Į tarybos narius yra įtraukiami ir kitų instituto veiklų, partnerių ar dalyvių atstovai.

Tikslų instituto tarybos narių skaičių ir jų skyrimo (rinkimo) tvarką nustato Senatas. Taryba atsakinga už institute planuojamą ir vykdomą veiklą. Instituto taryba iš VDA dėstytojų ir kitų institucijų darbuotojų formuoja šakinių padalinių (skyrių) akademinį personalą.

Akivaizdu kad, norint įgyvendinti tokio masto idėją, Akademijoje turėtų būti daromi dideli pokyčiai: dvigubai padidėti programų vadovų skaičius, o institutas (dabartinis AS fakultetas) perimti ne tik studijų rezultatų apskaitos, bet ir studijų administravimo funkcijas. Kadangi tai neįmanoma padaryti iš karto, siūloma eiti šios idėjos link etapais.

I ETAPAS

Pirmas struktūrinės pertvarkos etapas vykdomas sekančiu būdu: studijų veikla akademijoje toliau vykdoma geografiniuose kamininiuose padaliniuose (Vilniaus, Kauno, Telšių, Klaipėdos fakultetuose). *Katedrose ar studijose toliau vykdomos abiejų pakopų programos su sąlyga, kad katedra/studija gali suformuoti nustatytą studentų grupės dydį, turi tinkamą dėstytojų potencialą.*

Aukštųjų studijų fakultetas pertvarkomas siekiant įgyvendinti specialius tikslus, nedubliuojant katedrų veiklos.

Instituto tikslai I etape:

- Stambinti magistrantūros studijų programas, koncentruojant studentus naujose tarpdisciplininėse programose.
- Didinti magistrantūros studijų populiarumą su devizu „Kam studijuoti užsienyje, jeigu užsienio dėstytojai atvažiuoja pas mus“.
- Organizuoti, vykdyti ir administruoti doktorantūros studijas meno ir mokslo srityse, plėtoti tarptautinės doktorantūros studijas ir projektus.
- Koordinuoti studijų sąryšį, sinkretiškumą tarp studijų pakopų.

Instituto veiklos I etape:

- Toliau vykdyti visų magistrantūros studijų apskaitą.
- Kurti, organizuoti, vykdyti ir administruoti *tik tarpdisciplinines magistrantūros programas*.
- Plėtoti studijų tarptautiškumą, organizuojant tarptautines konferencijas, kūrybines dirbtuves, seminarus.
- Aktyviai dalyvauti tarptautinių profesinių tinklų veiklose. Publikuoti ir kitais būdais viešinti meninių ir mokslinių tyrimų rezultatus – diplominius darbus, disertacijas ir pan.
- Kurti užsienio kalba dėstomus dalykus/modulius, kursus, tarptautines magistrantūros ir doktorantūros programas.

- Kurti, organizuoti, vykdyti ir administruoti doktorantūros programas meno ir mokslo srityse.
- Bendradarbiaujant su Nidos Meno kolonija koordinuoti tarptautines doktorantūros mokyklos (kartu su Aalto universitetu) veiklą.

ASF dekanas doc. R. Kučinskas

Šį auksinį rudenį žymi keramikė ir keramikų dinastijos pradininkė Aldona Jonuškaitė-Šaltenienė pasitiko brandų necilinį gimtadienį. Ji gimė ir mokėsi Rytų Aukštaitijos sostinėje – Utenoje, 1967 m. baigė keramikos meno studijas. Jos mokytojai buvo prof. Jonas Mikėnas, doc. Aldona Ličkutė-Jusionienė. Ji ir mano pirmoji studentė. Aldona 17 metų buvo Vilniaus dailės kombinato dailininkė keramikė, o nuo 1989 m. pakviesta dėstyti LDI (nuo 1990 VDA). 1992 m. tapo docente, ėjo profesorės pareigas. Nuo 1970 m. aktyviai dalyvauja Lietuvos ir tarptautinėse parodose bei simpoziumuose, sukūrė didelių darbų Palangos ir Vilniaus visuomeniniuose pastatuose. Jos kūrinių turi įsigiję Lietuvos ir užsienio muziejai, kolekcininkai ir draugai. 1985 m. Baltijos šalių Talino trienalėje A. Šaltenienės darbai įvertinti Didžiojuoju prizu, 1998 m. jai paskirta Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija, dailininkė taip pat apdovanota diplomais ir padėkos raštais ne tik už kūrybą, bet ir už 22-ju metų pedagoginį darbą. Jos mokinių kūryba gerai vertinama. Jų sėkmę lemia tai, kad vadovė nevaržė formaliomis direktyvomis, o skatino individualius sugebėjimus ir žingeidumą. Pripažįstant A. Šaltenienės kūrybinį ir pedagoginį autoritetą ji 1998 m. buvo pakviesta dirbti į JAV Merylando institutą pagal vizituojančių dėstytojų programą.

A. Šaltenienės aktyvi kūrybos pradžia praeito amžiaus septintajame dešimtmetyje sutapo su taikomios ir dekoratyvinės dailės virsmu į meninę

SAVA IR SAVITA

visa Aldonos kūryba galėsime geriau susipažinti jai skirtoje monografijoje, kurią rengia menotyrininkė dr. Vaida Ščiglienė. O kol kas linkime keramikėi naujų išpūdingų kūrinių.

Juozas Adomonis

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS KRONIKA

Spalis

- 1 d. Naujųjų mokslo metų pradžia. Parodų centre „Titanikas“ atidaroma tekstilės paroda „Kaimynai“, galerijoje „Akademija“ – paroda „Prie Europos mes sutikome audrą“. Baltajame koridoriuje vyksta prof. Algimanto Švėgždos vardo piešinių konkurso paroda
- 2 d. Galerijoje „Artifex“ atidaroma Jelenos Škulienės paroda „Savas kraštas kaip išaustas raštas“
- 4 d. Galerijoje „Argentum“ atidaroma Adelės paroda „Papuošalai ir objektai iš juvelyrinės vielutės“
- 4–6 d. Panemunės pilyje vyksta tapybos miniatiūrų pleneras Nidos meno kolonijoje vyksta Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedros studentų Objektų teatro kūrybinės dirbtuvės
- 8 d. Parodų centre „Titanikas“ atidaroma danų dailininkų paroda. Parodos atidaryme dalyvauja Danijos kronprincas Frederikas VIII (žr. nuotraukas dešinėje).
- 14 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma doc. Romualdo Kučinsko architektūrinės fotografijos paroda „Netolygumai“
- 14 d. A. ir A. Tamošaičių galerijos „Židiny“ dešimtmečio minėjimas
- 21 d. DIC vyksta Jackson Li (Kinija) paskaita „Sanbao international ceramic art village“
- 21 d. Meno skaitykloje pristatoma Laimos Kreivytės poezijos knyga „Sapfo skai(s)tykla“
- 23 d. Senato posėdis
- 23 d. Galerijoje „Artifex“ pristatomas Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės kūrybos katalogas ir atidaroma jos paroda „Išardymai“
- 28 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma Grafinio dizaino katedros magistrantų paroda
- 30 d. Vakarais Gotikinėje salėje, kuriame pagerbti rezistencijos dalyvis Aleksandras Zapkus ir jo sūnus dailininkas Kęstutis Zapkus.

Algimanto Švėgždos vardo piešinių konkurso parodos fragmentas

